

Sammakkoeläinkartoitus Tahvonlahden suunnittelualueella ja sen lähiympäristössä keväällä 2019

Jarmo Saarikivi

Tausta:

Kaupunki valmistelee Helsingin Laajasalon Tahvonlahden ja Stansvikinniemen kehittämistä kartanopuutarha-, virkistys- ja kesämaja-alueena kasvavan Kruunuvuorenrannan asuinalueen tarpeisiin. Alueella on tarkoitus tehdä rakennus- ja luonnonhoitotöitä, mm. parantamalla tie- ja polkuverkostoa. Töiden onnistumisen kannalta on oleellista huomioida alueen luontoarvot ja erityisesti alueella tavattavat tiukasti suojellut n.k. direktiivilajit, mm. lepakot ja viitasammakko (*Rana arvalis*). Näiden eliöryhmien asiantuntijoita on pyydetty osallistumaan alueen suunnitteluun sekä tuottamaan tietoa tiukasti suojeltujen lajien esiintymisestä alueella. Keväällä 2019 kartoitettiin Tahvonlahden ja sen lähiympäristön sammakkoeläimiä.

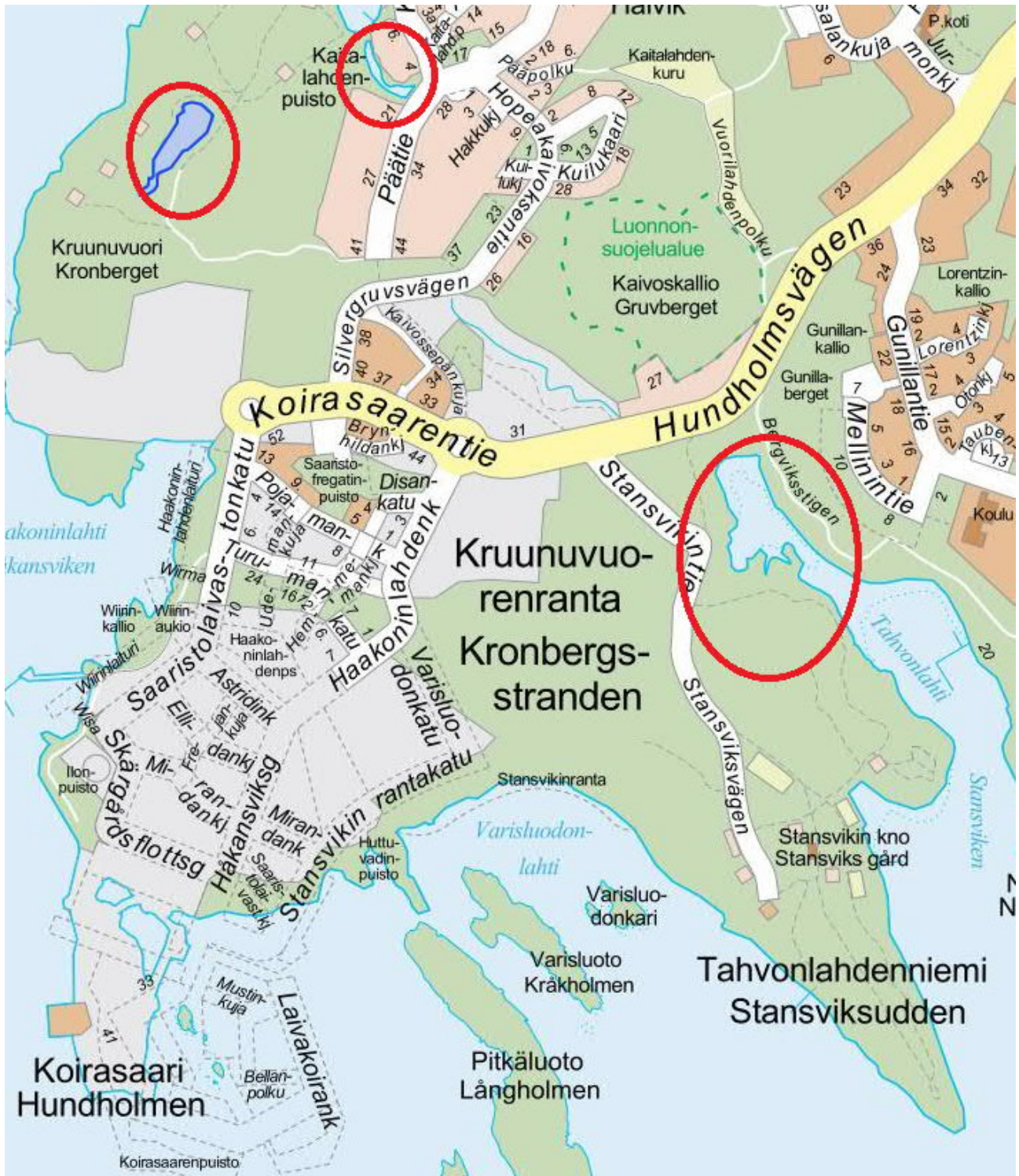
Viitasammakko Tahvonlahdella

Helsingin matelija- ja sammakkoeläinlajistoa on kartoitettu 2008 (Saarikivi) ja täydennetty sen jälkeen useilla alueellisilla kartoituksilla. Laajasalo on kartoituksissa osoittautunut sammakoille suotuisaksi ja siellä on useita hyviä sammakkoeläinten lisääntymispaikkoja. Vuoden 2007 kartoituksessa Tahvonlahdella ei tavattu viitasammakoita, mutta alue todettiin sammakkoeläimille arvokkaaksi (arvoluokka III). Vuonna 2014 Tahvonlahden rantaruovikosta saatiin ensimmäiset viitasammakkohavainnot ja niitä on sen jälkeen saatu sieltä lähes vuosittain. Viitasammakko on alueella hyvin harvalukuinen, äänessä on ollut vain muutamia yksilöitä keväisin. Viitasammakon löydyttyä Tahvonlahden sammakkoeläinalueen arvoluokkaa korotettiin III -> I 29.9.2014. Tällä hetkellä alue on siis luokiteltu korkeimpaan arvoluokkaan lähinnä viitasammakkohavaintojen ansiosta. Alueella tavataan myös tavallista sammakkoa, rupikonaa ja vesiliskoja.

Kartoitus 2019

Tahvonlahden ja Stansvikinniemen sekä lähialueiden sammakkoeläimiä kartoitettiin keväällä 2019. Vanhojen havaintojen perusteella kartoitukset kohdennettiin alueen keskeisimmille tunnetuille sammakkopaikoille (Kartta 1). Tarkoitus ei ollut etsiä uusia lisääntymispaikkoja tai kartoittaa koko aluetta, vaan selvittää: onko Tahvonlahdella viitasammakoita, mitkä ovat alueen keskeisimmät sammakkoeläinten lisääntymispaikat ja kuinka paljon sammakoita lisääntymispaikoilla on keväällä 2019. Sammakoiden kutuaikaan huhtikuun loppupuolella käytiin maastossa kiertelemässä ja tarkistettiin alueen tunnetut sammakkolammet, suotuisiksi arvioidut ojanvarret ja rantaruovikot. Kartoituskohteina olivat Tahvonlahden ranta-alueet, Kaitalahden tulva-allas ja myös Kruunuvuorenlammella käytiin.

Kaitalahden tulva-allas oli kevään 2007 kartoituksessa Helsingin parhaita sammakkopaikkoja. Paikalla oli yli 200 mätimunaklimppiä (Saarikivi 2008) ja vuonna 2015 mätimunaklimppejä oli n. 70 (Saarikivi 2015). Tulva-allas ruopattiin ja kunnostettiin vuonna 2016 ja sammakoiden on kerrottu sittemmin vähentyneen altaalla.

Kartta 1. Keskeisimmät kartoitusalueet keväällä 2019.

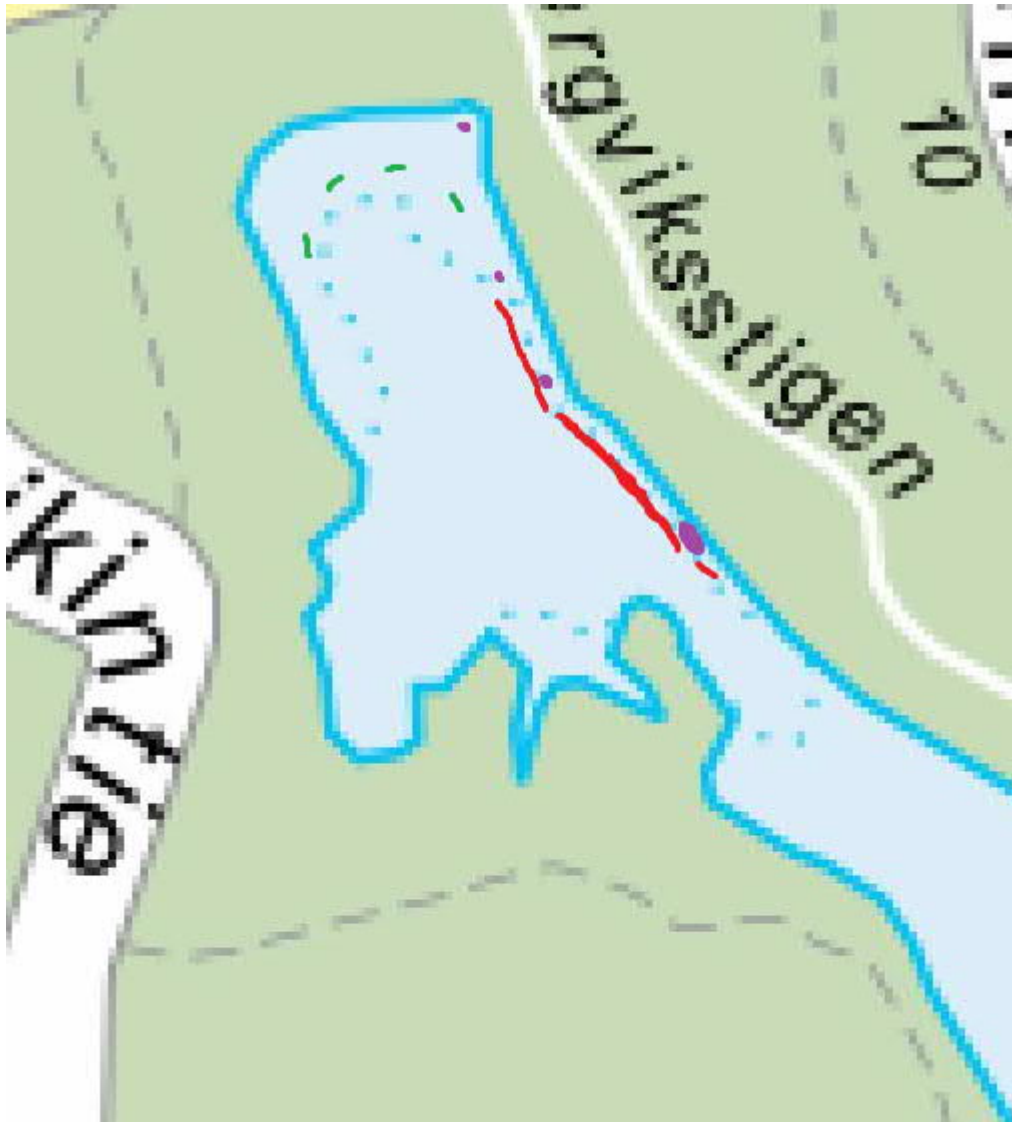
Tulokset

Talvi 2018-19 oli Helsingissäkin kohtuullisen luminen, mutta huhtikuu oli lämmin ja Laajasalossa käytännössä lumeton. Vaikka kuun loppupuolella oli vähän viileämpää, sammakonkutu tapahtui normaaliin aikaan huhtikuun 25. päivän tienoilla. Tahvonlahdella sammakot tosin kutevat poikkeuksellisesti meressä, minkä johdosta kutu on siellä muutaman päivän myöhemmin kuin alueen lammikoissa.

Sammakoiden ja rupikonnien kutupaikka Tahvonlahdella on rantaruovikossa lahden kapeimmassa kohdassa, itärannan puolella. Paikalla on rantaan asti ulottuva kallio, jossa on usein ulkoilijoita hämmästelemässä sammakoiden kevätpuuhia. Lisääntyviä yksilöitä on muutamia kymmeniä kumpaakin lajia. 28.4. Tahvonlahden pohjukan ruovikosta kuultiin myös viitasammakon ääntelyä. Viitasammakoita oli äänessä 2-3 kpl ja niiden kutupaikka on todennäköisesti rantaruovikon seassa lähellä lahden pohjukkaa. Laji on alueella hyvin harvalukuinen, lisääntyviä yksilöitä on vain muutamia. Tavallinen sammakko ja rupikonna lisääntyvät myös siellä täällä Tahvonlahdella, mutta suurin kutukeräntymä on salmen kohdalla (Kartta 2, Kuvat 1-6).

Kaitalahden tulva-altaalla ei ollut lainkaan sammakoita keväällä 2019. Altaan kunnostuksen jälkeen sen laatu on sammakoiden kannalta huonontunut, sillä altaaseen on muodostunut leväpuuroa. Altaan ympäristö on siistitty ja vesi- tai rantakasvillisuutta ei juurikaan ole. Vesi on jostain syystä samea ja kivien pinnat liettyneitä (Kuvat 7-10).

Kruunuvuorenlammella oli jonkin verran sammakoita ja rupikonnia kudulla lammen pohjoispäässä. Myös vesilisko todennäköisesti lisääntyy lammessa.

Kartta 2. Eri sammakkoeläinlajien lisääntymispaikat Tahvonlahdella keväällä 2019: tavallinen sammakko violetilla, rupikonna punaisella ja viitasammakon mahdolliset (ei varmat) lisääntymispaikat vihreällä.

Tulosten tarkastelu

Tahvonlahdella ja sen lähiympäristössä on sammakoita Helsingin mittakaavassa hyvin. Alueella on useita sammakoiden lisääntymispaikkoja ja monimuotoista sammakoille suotuisaa elinympäristöä. Sammakoiden määrä vaikuttaisi kuitenkin vähentyneen alueella, sillä kutukerääntymät eivät ole yhtä suuria kuin vielä joitain vuosia sitten.

Tahvonlahdella on muutamia viitasammakoita, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikat on direktiivilainsäädännön perusteella suojeltu. Lisääntymispaikka lienee Tahvonlahden pohjukan rantaruovikossa, joka todennäköisesti on myös alueen viitasammakoiden talvehtimispaikka.

Tahvonlahti ja erityisesti sen pohjukka ja itäranta on alueen sammakoiden keskeisin lisääntymis- ja levähdyspaikka. Sammakoita on lisääntymispaikalla kutuaikaan keväällä, mutta kudun jälkeen toukokuussa täysikasvuiset sammakot levittäytyvät lähialueen rannoille, metsiin ja kosteikoille - enimmillään noin kilometrin etäisyydelle lahdesta. Kudusta kehittyvät poikaset ovat lisääntymisalueen vesiympäristössä loppukesään saakka kunnes ne nousevat maalle. Täysikasvuiset sammakot elävät kesän maaympäristössä ja palaavat syksyllä Tahvolahdelle talvehtimaan.

Tahvonlahdella lisääntyvät tavalliset sammakot ja rupikonnat kutevat lahden itärannan puolella. Runsain kerääntymä on lahden kapeimmalla kohdalla, johon on suunniteltu kevyen liikenteen siltaa Stansvikinniemielle. Muut alueen kehittämissuunnitelmat eivät suoraan uhkaa alueen sammakkoeläimiä, mutta sillan rakentamisen yhteydessä kannattaa pyrkiä huomioimaan sammakoiden lisääntymispaikka.

Tahvonlahden rantaruovikko on melko rehevä ja lahtea uhkaa umpeenkasvu. Alueen sammakkoeläimiä saattaisi hyödyttää maltillinen niitto ja ruoppaus, joka loisi avoimempaa ja suotuisampaa elinympäristöä. Viitasammakon läsnäolo alueella tosin saattaa mutkistaa suunnitelmia, sillä työ mahdollisesti edellyttää poikkeuslupaa. Alueen vesiympäristössä tehtäviä töitä kannattaa ajoittaa alkusyksyyn, jolloin sammakot ovat maaympäristössä.

Kaitalahden tulva-altaan kunnostus on johtanut sammakoiden katoamiseen altaalla. Jostain syystä altaaseen on kerääntynyt levää ja se ei tällä hetkellä ole sammakoille suotuisa. Mahdollisesti veden virtaus altaassa on lisääntynyt. Altaan laatu sammakoiden elin- ja lisääntymisympäristönä todennäköisesti paranee ajan myötä kun kasvillisuus altaassa lisääntyy ja veden luonnollinen puhdistus paranee kun kasvit sitovat lietettä ja sedimenttiä. Mikäli altaan pumpausta voi säädellä, kannattaisi toukokuussa pyrkiä pitämään altaan olosuhteet mahdollisimman stabiileina, jotta sammakonkutu altaassa onnistuisi.

Kuva 1. Sammakoiden kutupaikka Tahvonlahdella 19.4.2019. Taustalla Vanhakylän pohjoiskärjen kallioalue.

Kuva 2. Tahvonlahden rantaruovikko 28.4.2019.

Kuva 3. Tahvonlahti 28.4.2019.

Kuva 4. Sammakoiden kutupaikka Tahvonlahdella 28.4.2019.

Kuva 5. Tahvonlahden rantaruovikkoa 28.4.2019.

Kuva 6. Tahvonlahden pohjukka 28.4.2019 Koirasaarentieltä etelän suuntaan.

Kuva 7. Kaitalahden tulva-allas 19.4.2019. Allas on tätä nykyä sammakoille epäsuotuisa, sillä se on jostain syystä liettynyt nopeasti.

Kuva 8. Kaitalahden tulva-altaan poistoputken suussa on runsaasti lietettä tai levää.

Kuva 9. Kaitalahden tulva-allas on puolillaan leväpuuroa 19.4.2019.

Kuva 9. Kaitalahden tulva-allas 19.4.2019. Kunnostuksen jälkeen allas on siistiytynyt, mutta samalla sammakot ovat kaikonneet.

Kuva 10. Kaitalahden tulva-altaan merenpuoleinen pääty 19.4.2019.

Lähdeluettelo:

Saarikivi, J. 2008. Helsingin matelija- ja sammakkoeläinlajisto ja tärkeimmät matelija- ja sammakkoeläinalueet vuonna 2007. Helsingin ympäristökeskuksen julkaisuja 8/2008, 41 s.
<https://www.hel.fi/static/ymk/julkaisut/julkaisu-08-08.pdf>

Saarikivi, J. 2015. Selvitys Kaitalahden tulva-altaan (Laajasalo, Helsinki) sammakkotilanteesta keväällä 2015. Helsingin kaupunki. 22 s.

Lisätietoa viitasammakosta

www.sammakkolampi.fi/lajit/viitasammakko.html

<https://laji.fi/taxon/MX.37621>

Kirjoittaja

Jarmo Saarikivi, Biologi FT

PL 65, 00014

Helsingin yliopisto

jarmo.saarikivi@helsinki.fi